

LISA

VÕLU VALJALAS

Võlu oli söike tarkusega inimene, kes teistele ika paha tegi. Vahel tegi teistele täisi, võlus teiste loomad ää, nõnda et nendest midagi ei tulnd. Need olid ika ühed kurjad inimesed, kes änam tiadsid kut teised inimesed, äga kes teistele inimestele ika kurja tegid. Võlud iad pole teind teistele inimestele. Vahel panid võlud oma naabrite lapsed kiduma ning tegid muid söuksi tükkisi.

Noi oli söhike sammune inimenegid kut võlu. See oli üks keik, kumba moodi seda üiti, kas võluks või noiaks — ühed pahategijad olid nd mõlemad. Neist polnd ilmaskid iad kuulda. Noi oli ika see sammumis võlugid.

Verbid võluma ~ noima (sünonüümid).

Tark tiadas seda sammumist, mis võlu ning noigid tiadsid, äga tark pole sellega ilmaskid teistele inimestele paha teind. Tark oli see, kes pailu noia kuntsisid tiadas ning nende vastu rohtu andas. Vanasti pole tohtrid olnd — keik targad toherdasid inimesi, kui ükskid aigus juhtus olema. — ERA II 8, 78/80 < Valjala (M. Tooms < Tiiu Eeru, 1928).

Võlu asi — kui juhtus, et see asi katki tehti, siis saadi kahju. Võlud viisid munad, liha jm. — ERA II 8, 721 < Valjala (M. Tooms < Tiiu Eeru, 1928).

VÕLU KARJAS

Võlu oln vanast aast niisuke inimene, kes pailu täadan niisuksi asju ning kes oma täadmiseaga teiste inimestele kahju tein. Võlu oln ika kurja abiga väljas, võtn loomade ning inimeste tervise ää. Täidegijad uitud ka ika võluks.

Targad täadan sedasammu tarkust mis võludkid. Targad pole äga võlun, vaid toherdan inimesi. Targad oln ika inimestele kasuks, võlud kahjuks. Toherdama — võlu kunssidega aigusi arstima ning tehtud aigusi ää võtma. Targad toherdan vanasti võlu tehtud aigused terveks.

Kes kunssidega teistele liiga tegid, neid üiti võludeks — pole ma muud nime nendel kuuln, neid pole kengid teisiti nimetan. Va võlu on ika võlu. Tääb omad kunsid ning ässib nendega. — EKA II 8, 81/3 < Karja (M. Tooms < Hendrik Tuuling ja Vaher Mihkel, 1928).

Noid — tark pahategija inimene, kellel keik kuntsid selged on. Keib kurjaga läbi. Võlu — seesammumis noid on, mõlemad nimed kannab ää. — ERA II 8, 629 < Karja (M. Tooms, 1928).

VÕLUTUD VÕRGUD

Kord olnd kolm laeva täit kalla püdjad mere pääl. Ühes laevas saanud mehed õige tubliste kallu ja kahes laevas ei saanud mitte hinge. Viimaks hakanud teised assia lugu tähele panema, ja kui teised koduse läind, tulnud need, kes kallu ei olle saanud, ja vadand nende võrgud läpi, leidnud äga võrgu kääbade sees naela, mis nemad surnu kerstu naelaks tunistand. Mehed võtnud naelad ära, viskanud meresse ja vata imete — teisel päval saanud neid kaks lava täid mehi kallu, teised äga ei saanud midagi. Mehed leidnud, et naelad ära on voedud, ja ütelenud, et meie nüüd enam kallu ei sa, meie võrgud on ära võlutud (nõiotud). Teised äga ütelenud: „Ei mitte, teie võrgudest on nüüd võllu assiad ärra; mis teie nüüd saade, se on Jumala and, äga mis teie ene saide, se olli kurati and; olge nüüd rahul, et ka meie saame.” — EKS 4° 5, 328 (2) < Karja (Villem Mägi, — 1888).

VÕLU JAANIS

Noid: noia, tähendab ika ühte kunsimeest, kellel kunsid selged on ning kes nende kunssidega võib teiste inimestele paha tehja. Võlu ning noid — si on ju üks ning sammumise inimene ning täidegija. Pärast akab tene kodukäibijaks käima. Suab neid võlusid ning noidasi küll elu aal kuultud, äga kennel ui on meeles seisand. Noiduma ~ noiduma — nõia tegevuse kohta. Võluma — võlu tegevuse kohta tarvitet, ‘kunssidega midagi sepitsema, kunsse pidama’. — ERA II 8, 84/5 < Jaani (M. Tooms < Elisaveta Telem, 1928).

Võlud on siuksed, kes teistele paha tegad, kuntsisi tiadvad ning kuntsisi pidavad. — ERA II 8, 199 < Jaani.

VÕLU PÜHAS

Võlu — inimene, kes oma tarkuse abil teisele paha tegi, kes äkise (teat haigus) lahti lasid ja teise (teat inimese) päale saatsid, kes teistele täisid tegid, loomad ära rikkusid jm. pahategusid tegid; võlumine — verb vastava tegevuse kohta; noi : noia tähendab sama mis võlugi, sünonüümid ühe ja sama isikutüübi kohta; noima — verb.

VÕLUMISE VASTU-ROHI

Seks tarvitati tiivestrekki. Toodi harilikult apteegist, saadi ka ringikäivailt võörkaupmehilt. Olnud ilmatu sandi läpatisega rohi. Seda hoitud ninatubaka sees ja nuusutatud sandist leitsakast hoolimata. Kui seda kaasas kantud ja nuusutatud, siis pole võlu kunsid peale hakkand. See aitand võlu vastu.

Kui laps kuskile võörase kohta eribele läks, siis siuti ikka lapsele ninarätiku sisse natuke tiivestrekki, et kardetud võlumine peale 'p hakaks, et lapsele midagi halba äga ka lapsega midagi halba 'p saaks saata. Haigused äi hakkand ka külge. — ERA II 8, 75/8 (M. Tooms<Jüri ja Miina Salm, 1928).